

גריינהרע ביימערלעך

אונזער די גרייזקע
זימערלאך
שפילען יך משה לאך
שלמה לאך
.....
צו, מיר זאל דין זיין
קערלאך
פאר אייערע כשר'ע
אזעלאך!
ח.נ.ב.אלק

2-וועכנטלעכער אידוסטריטער קינדער-זשורנאל.

אינהאלט:

אונזער אלבאם — לעז טעלסטעי — בילד מון יעהאן טייקא
לעז ניקאלאיעוויטס טעלסטעי . . . רעדאקציע
מון לעז טעלסטעי קינדער-זשורנאל — ג. פלודערמאן כער
לעז טעלסטעי אקערט זיין פעלד (בילד)
דריי מאגן ל. טעלסטעי
יורש — ש. באסטעמסקי
ל. טעלסטעי דערציילט א מעשהלע זינע אייניקלעך (בילד)
שינקיס, גומס און גליק ל. טעלסטעי
קינדער וועגן ערבעט
קינדער וועגן רייכקייט
קינדער וועגן שטייערן
אויף דער הויזע (שיר מיט געטן) טעקסט מון ל. בייזדוס
מוזיק מון יעקב בלאזשטיין
מיר האבן אן ארויסטער (נאטיצן מון א לערער) י. א. ה. ענטש

סעפטעמבער 1928

№ (30) 20

ארויסגעגעבן מון מארשאג
„בייע יידישע פאלקסשול“, ווילנע.

אדרעס:
Wilno, Stefańska 24 m. 28.

אבאנעמענטס-פרייז פאר פוילן: א יאר (20 נומערן) — 7 גילדן, א 1/2 יאר (10 נומערן) — 4 גילדן.
פאר אויסלאנד: א יאר (20 נומערן) — 120 סענט, א 1/2 יאר (10 נומערן) — 60 סענט

פרייז מון נומער 50 גראשן (6 סענט).

אבאנירט אויפן נייעם יאר די "גרינינקע ביימעלעך"!

חשובער פריינד!

דער נומער 30 פון די "גרינינקע ביימעלעך" איז דער לעצטער פון דעם צווייטן יארגאנג. מיטן נ. 31 (1) הייבן די "ביימעלעך" אן דעם 3-טן יארגאנג. מיר זיינען זיכער אז דידאויקע מעלדונג וועט אויסגענומען ווערן מיט פרייד פון אלע אונדזערע לייענער און פריינד. מיר בעטן דעריבער אלע אונדזערע אבאנענטן גלייך צו באנייען דעם אבאנע- מענט, צושיקן די 7 גילדן פארן יאר אדער 4 ג. פאר א האלב יאר. מיר בעטן אייך אלעמען זען שאפן וואס מער נייע אבאנענטן פון די "ביימעלעך". די "גר. ביימעלעך" האבן פארדינט די אלגעמיינע אנערקענונג און אלע פריינד פון יידישן ווארט און יידישן קינד דארפן טאן פארן זשורנאל אלץ, וואס ס'איז נאך מיגלעך.

ח"פ! דער גורל פון די ביימעלעך איז אין אייערע הענט. לייגט ניט אפ אויף די לעצטע טעג. שיקט צו וואס גיכער דעם אפצאל, פארהאלט ניט די ווייטערדיקע ארויסשיקונג פון די "ביימעלעך"!

געלט שיקן אויף א פאסט-פושעקאז לויט פאלגנד. אדרעס

S. Bastomski. Wilno, Stefańska 24. m. 28.

מיט גרוס: די רעדאקציע

אין אמעריקע אבאנירן
די "גרינינקע ביימעלעך"

קען מען ביים ח' י. א. ראנטש

I. E. Ronch c/o Office 2700 Bronx
Park East. Bronx, N. Y. U. S. A.

משה צעשינסקי
פון שיקאגא
2720 W. Division str.

קויפט
אלטע יידישע אויסגאבן.
וואס האבן א ליטערארישן ווערט.

ביי משה צעשינסקי באקומט מען די
"גרינינקע ביימעלעך"
און אלע אויסגאבן פון פארלאג
"נייע יידישע פאלקסשול".

נייע

יידישע לערנביכער.
שוין דערשינען 2 נייע יידישע
לערנביכער:

(1) 4-טע אויפלאגע פון דער כרעם-
טאמאטיע

לעבעדיקע
קאלאנגען

פארן III-טן לערניאר

פון ש. באסטאמסקי און מ. היימסאן.
דאס בוך איז איבערגעארבעט
און פארגרעסערט.

(2) אריטמעטישער
רעכנבוך—ברוכצאלן

פון ש. באסטאמסקי און ל. הורוויץ.
6-טע איבערגעארבעטע אויפלאגע.

גרינינה בעיימעלער

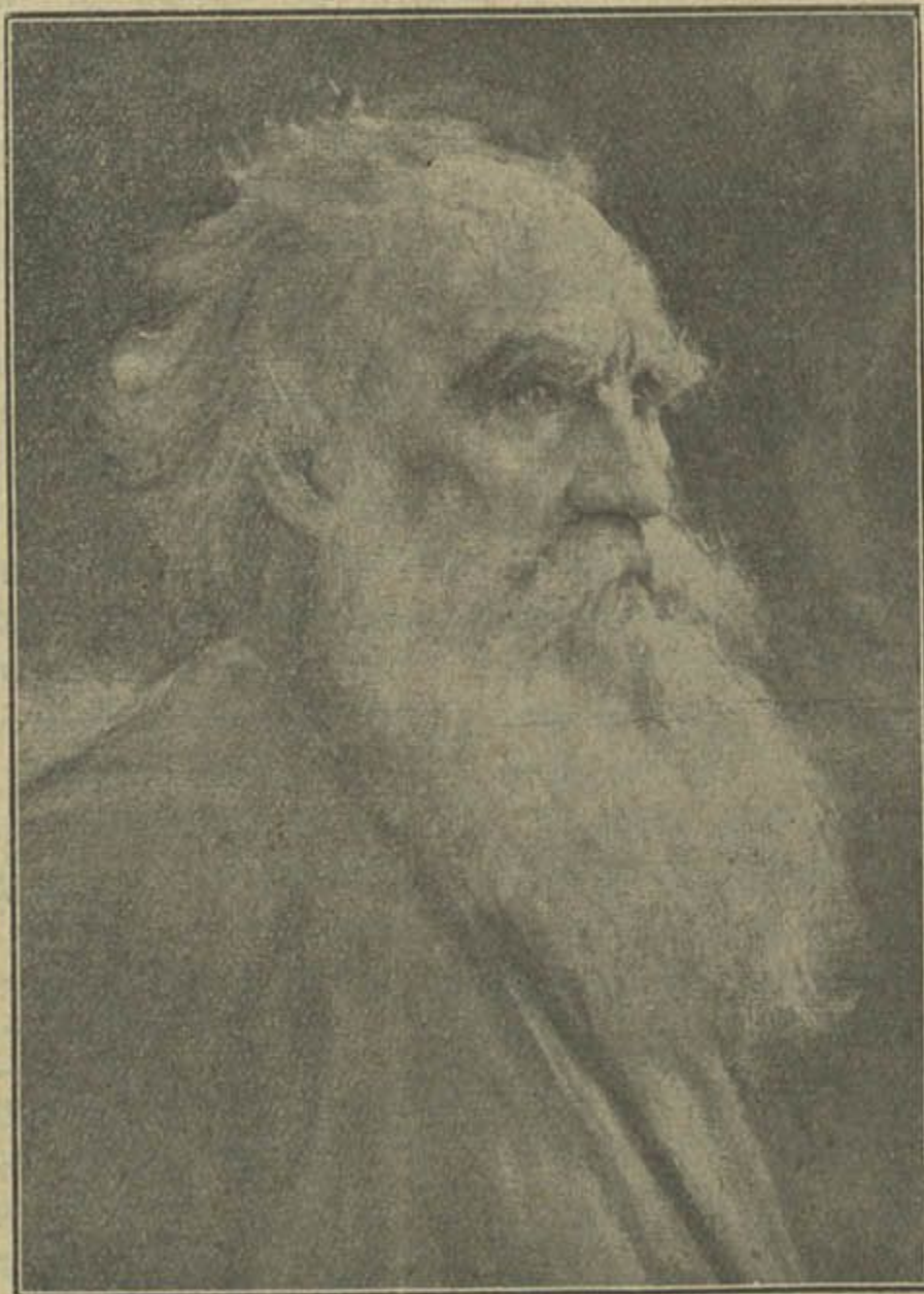
2=וועכנטלעכער אילוסטירטער קינדער-זשורנאל
אונטער דער רעדאקציע פון ש. באסטאמסקי.

צווייטער יאָרגאַנג

סעפטעמבער 1928

נומער 50 (30)

צום 100=טן געבורטסטאָג פון לעוו טאָלסטאָי.

לעוו טאָלסטאָי

געבוירן דעם 9=טן סעפטעמבער 1828, געשטארבן דעם 21 נאָוועמבער 1910.

לעוו ניקאלאיעוויטש¹ טאלסטאָי.

אין פאָריקן נומער פון די „גרינינקע ביימעלעך“ האָבן מיר דערציילט אונדזערע לייע-
נער וועגן דעם רוסישן שריפטשטעלער מאַקסי גאַרקי און וועגן די פייַערונגען, וואָס
זיינען לכבוד אים איינגעפֿאַרדנט געוואָרן אין ראַטן-רוסלאַנד.
איצט ווערט אין ראַטרוסלאַנד און אין דער גאַנצער וועלט געפֿייערט דער 100-
יאָריקער יוביליי פון אַ צווייטן גרויסן רוסישן שריפטשטעלער — פון לעוו טאַלסטאָי.
לעוו טאַלסטאָי איז געווען² איינער פון די גרעסטע מענטשן פון אונדזער צייט און איז איינער
פון די באַרימטסטע שריפטשטעלער אין דער גאַנצער וועלט. לעוו טאַלסטאָי האָט אָנגעשריבן
זייער אַסך וויכטיקע ווערק און זיינע אַלע ווערק ווערן איצט אַרויסגעגעבן אין 106 בענדער.
פיל פון טאַלסטאָיס ווערק קענען אויך געלייענט ווערן פון קינדער, און מיר וועלן
זען אין משך פון היינטיקן יאָר צו געבן אין די „ביימעלעך“ וואָס מער פון טאַלסטאָיס ווערק.
אויך דאָס לעבן פון ל. טאַלסטאָי איז געווען אינטערעסאַנט און אין די קומענדיקע נומערן
וועלן מיר געבן זיין גענויע ביאָגראַפֿיע.

פון לעוו טאַלסטאָיס קינדער-יאָרן.

— „מומעלע, איך גיי באלד אַרויס!“ —

האַט זיך דערהערט זיין שטים. אַ האַלבער קאַפּ
איז ביי אים געווען אָפּגעשלאָרן. ס'איז אים
איינגעפאלן אַ פאַנטאַזיע אָפּצושערן זיך אין משך
פון דעם קורצן אָפּשטעל אויף דער סטאַציע.

דער קליינער טאַלסטאָי טרוימט, ווי צו
מאַכן גליקלעך אַלע מענטשן.

טאַלסטאָיס צוקונפטיקע שטרעבונגען צו
ברענגען גליק פאַר אַלע מענטשן און שלום
אויף דער גאַנצער וועלט האָבן זיך אַרויסגע-
וויזן שוין אין זיינע קינדערשע שפילן מיט
זיינע ברידער.

איינער פון זיינע ברידער, ניקאלאָי,
וועלכער האָט געהאַט אַ גרויסע ווירקונג אויף
לעוו, האָט אַמאָל געמאָלדן, אַז ער פאַרמאָגט
אַ סוד, וואָס ווען ער וועט נאָר אַנטדעקט
ווערן, וועלן אַלע מענטשן דורך אים גליקלעך
ווערן, עס וועלן מער נישט זיין קיין קראַנקייטן,
קיין צרות; קיין מענטש וועט נישט זיין אין כּעס
אויפן צווייטן, אַלע וועלן ליב האָבן איינע
די אַנדערע. אַלע וועלן ווערן „מוראַשקע-
ברידער“.

„מיר האָבן אפילו געמאַכט אַזאַ שפיל אין
מוראַשקע-ברידער, — דערציילט טאַלסטאָי — זי

קינדערשע פאַנטאַזיעס.

ווען לעוו טאַלסטאָי איז אַלט געווען אַ יאָר
7—8, האָט ער איינמאָל באַקומען אַ שטאַרקן
חשק אַ פלי צו טאָן אין דער לופטן. ער האָט
זיך פאַרגעשטעלט, אַז דאָס איז גאַנץ מעגלעך,
אויב מע זאָל זיך זעצן אויף די שפיץ-פינגער
און אַרומנעמען מיט די הענט די קני; דערביי
וואָס שטאַרקער מע זאָל צונויפֿדריקן די קני,
אַלץ העכער וועט מען קענען אוועקפליען.

דער דאָזיקער געדאַנק האָט אים לאַנג נישט
געלאָזט צו רו. לסוף האָט ער באַשלאָסן דאָס
צו פאַרווירקלעכן. ער האָט זיך פאַרשלאָסן אין
זיין קלאַסן-צימער, איז אַרויפֿגעקראָכן אויפן
פענצטער און האָט גענוי אויסגעפֿירט זיין
פלאַן. פאַרשטייט זיך, אַז ער איז אַראָפּגעפאלן
פון פענצטער אויף דרייער, צוויי אַ האַלב
קלאַפּטער די הויך. האָט זיך צעמויקט די פיס
און נישט געקאָנט אויפשטיין.

איינמאָל איז טאַלסטאָי, נאָך אַלס יינגל,
געפאַרן מיט זיינע קרובים מיטן פאָסט-טראַקט.
אַלע האָבן זיך שוין אַריינגעזעצט אין עקיפאָזש;
מע זעט, ליאָוושקע איז נישטאָ. מע הייבט
אים אָן צו זוכן. וווּ האָט ער דאָס געקענט
פאַרפאלן ווערן? מיטאַמאָל רוקט זיך אַרויס פון
פענצטער פון דער סטאַציע זיין קאַפּ.

(1) ניקאלאיעוויטש הייסט — דער זון פון ניקאלאָי. (2) ער איז געשטארבן אין יאָר 1910.

ווערן פאר די מענטשן און וועט זיי געבן
דאס, וואס ער זאגט זיי צו. "

דער קליינער טאלסטאָי איז קעגן דעם,
אז מענטשן זאלן זיך טיילן אויף
אַרעם און רייך.

דערהערנדיק אַמאָל פון דער גווערנאַנטינס
טעכטערל די ווערטער: "יע, איר זייט רייך,
צו אייך געהערט דאָס גאַנצע דאָרף — מיר
זיינען אַבער אַרעם, מיין מאַמעשי פאַרמאָגט
גאַרנישט" — איז ליאָווישקע געוואָרן קרענקלעך
איבערראַשט. "איר זייט רייך — מיר זיינען
אַרעם" — די דאָזיקע ווערטער און באַגריפֿן —
שרייבט טאלסטאָי — האָבן מיר אויסגעוויזן
אויסערגעוויינלעך משונהדיק. מיר האָט זיך
אויסגעדוכט, אז די גווערנאַנטינס מיט איר
טאָכטער, אזוי ווי זיי האָבן שטענדיק געלעבט,
וועלן זיי אלעמאָל לעבן מיט אונדז און מיר וועלן
טיילן זיך מיט אלץ אויף גלייך. אַנדערש האָט גאָר
ניט געקאָנט זיין. טויזנטער נייע, אומקלאָרע גע-
דאַנקען האָבן אָנגעהויבן צו שוועבן אין מיין
קאָפּ, און ביי מיר איז דאָס געוויסן געוואָרן
אזוי אומרויך, כ'האָב זיך אזוי פאַרשעמט, אז
איך בין געוואָרן רויט און כ'האָב ניט געקאָנט
באַשליסן אַ קוק צו טאָן אויף דער גווערנאַנטינס
טעכטערל. וואָס איז דערפון, וואָס מיר זיינען
רייך, און זיי זיינען אַרעם? און ווי אזוי איז
דערפון געדערונגען, אז מיר דאַרפן זיך צעשיידן?
פאַרוואָס זאלן מיר טאַקע ניט צעטיילן אלץ,
וואָס מיר פאַרמאָגן, אויף גלייך?"

ג. פלודערמאַכער.

איז באַשטאַנען אין דעם, וואָס מיר פלעגן אַרונ-
טערקריכן אונטער די שטולן, פלעגן זיי אַפּפּאַ-
מען מיט קעסטלעך, פאַרהענגען מיט טיכלעך —
עס זאל זיך באַקומען אזוי ווי אַ מוראַשניק.
דאָרטן פלעגן מיר, אַרומנעמענדיק זיך, ויצן אין
דער פינסטער. איך געדענק, אז איך פלעג
שפירן אַ באַזונדער געפיל פון ליבע און
תענוג ביי דער דאָזיקער שפיל. נאָר דער
הויפט-סוד איז באַשטאַנען אין דעם, ווי
אזוי צו מאַכן, אז מענטשן זאלן ניט וויסן פון
אומגליקן, זאלן זיך קיינמאָל ניט קריגן און ניט
בייזערן, נאָר זאלן שטענדיק זיין גליקלעך —
דער דאָזיקער סוד איז געווען אָנגעשריבן אויף
אַ גריניקע שטעקלע, און דאָס דאָזיקע
שטעקלע איז באַגראָבן ביים וועג, ניט ווייט
פון יאַסנאַפּאָליאַנער וואַלד.

"מע דאַרף נאָר דאָס שטיקלע געפינען."

שפעטער האָט לעוו טאלסטאָי צו דער
מעשה'לע צוגעגעבן: "דער שיינער טרוים פון די
מוראַשקע-ברידער, וועלכע האָבן זיך געצויגן
פול מיט ליבשאַפט איינער צום צווייטן, אַבער
ניט אונטער צוויי שטולן, פאַרהענגענע מיט
טיכלעך, נאָר אונטער דעם גאַנצן הימל-געוועלפֿ,
פונאַלע מענטשן פון דער וועלט — אַט דער טרוים
איז געבליבן פאַר מיר דערוועלבער. און אזוי
ווי כ'האָב דאָן געגלויבט, אז ס'איז פאַראַן דאָס
גרינע שטעקלע, אויף וועלכן ס'איז אָנגע-
שריבן, ווי מע דאַרף פאַרניכטן דאָס בייז אין
מענטשן און געבן זיי דאָס גרויסע גליק, אזוי
גלויב איך אויך איצט, אז ס'איז פאַראַן דער
דאָזיקער אמת, אז ער וועט אַנטדעקט,

טאלסטאָי אַקערט זיין פעלד.

ד ר י פ ר א ג ז

א קיניג האט זיך אמאל געטראכט: ווען ער זאל תמיד וויסן די ריכטיקע צייט, ווען אנצוהייבן יעדע זאך, אויך — מיט וואסערע מענטשן מע דארף זיך אפגעבן און מיט וואסערע — ניט, און דער עיקר — וואס איז נויטיקער פאר אלץ צו טאן — אט די דריי זאכן, ווען ער זאל וויסן, וואלט ער קיינמאל נישט דורכגעפאלן.

און דער קיניג האט געמאלדן איבער דער גאנצער מדינה, אז ער שענקט א גרויסע מתנה דעמייעניקן, וואס וועט אים אויסלערנען: ווי אזוי צו וויסן די ריכטיקע צייט פאר יעדער טונג, ווער זיינען די נויטיקסטע מענטשן און ווי קען מען אויף זיכער באשטימען, וועלכע פון אלע מעשים זיינען די נויטיקסטע.

און ס'האבן אנגעהויבן צו קומען צום קיניג געדערנטע מענטשן און געפרווט פארענטפערן די פראגן, יעדערער אויף אן אנדער אופן.

אויף דער ערשטער פראגע האבן אייניקע געזאגט: כדי צו באשטימען די ריכטיקע צייט פאר יעדער זאך, דארף מען פארויס פארטיילן די טעג, חדשים און יארן און האלטן זיך שטרענג אן דעם, וואס ס'איז באשטימט.

אנדערע האבן געזאגט, אז פארויס קען מען קיינזאך ניט באשטימען, מע דארף נאר זיין אויפמערקזאם צו דעם, וואס ס'פאסירט און טאן אלץ, וואס ס'פארדערט זיך אין נויטיקן מאמענט.

די דריטע האבן געזאגט, אז איין מענטש קען בכלל קיינמאל ניט באשליסן, ווען און וואס צו טאן, מע מוז האבן א ראט פון חכמים און לויט זייער עצה באשטימען די צייט פאר יעדער זאך.

די פערטע האבן געזאגט, אז ס'פאסירן אמאל אזוינע זאכן, וואס וועגן זיי איז קיין צייט ניטא צו פרעגן קיין עצות, זאכן, וואס מע מוז גלייך באשליסן, כדי אבער דאס גלייך צו וויסן, דארף מען פארויס וויסן, וואס ס'וועט שפעטער פאסירן, און דאס קענען וויסן נאר זעער, און דעריבער — כדי צו וויסן די ריכטיקע צייט פאר יעדער האנדלונג, מוז מען פרעגן וועגן דעם ביי די זעער.

און אזוי פארשיידן האט מען פארענטפערט אויך די צווייטע פראגע. אייניקע האבן געזאגט, אז די נויטיקסטע מענטשן פארן קיניג זיינען זיינע געהילפן, די פירער פון לאנד; אנדערע האבן געזאגט, אז די נויטיקסטע מענטשן פארן קיניג זיינען די פריסטער, די דריטע — אז נויטיקער זיינען דעם קיניג די דאקטוירים; די פערטע — אז נויטיקער זיינען די קריגער.

אויף דער דריטער פראגע: וואס איז דאס וויכטיקסטע? - האבן איי-
ניקע געזאגט, אז דאס וויכטיקסטע אויף דער וועלט זיינען די וויסנשאפטן;
אנדערע האבן געזאגט, אז דאס וויכטיקסטע איז די קונסט פון קריגפירונג;
די דריטע האבן געזאגט, אז וויכטיקער פאר אלץ איז גאטספארכטיקייט.
די ענטפערס זיינען געווען פארשיידן. דער קיניג האט ניט איינגע-
שטימט מיט קיינעם פון זיי און האט קיינעם קיין מתנה ניט געגעבן.

און כדי צו באקומען א ריכטיקן באשייד אויף זיינע פראגן, האט דער
קיניג באשלאסן צו פרעגן וועגן דעם ביי א פרוש, וואס האט געשטאן פאר
א גרויסן חכם.

דער פרוש האט געווינט אין א וואלד, אפגעשיידט פון דער וועלט,
פלעגט אין ערגעץ ניט גיין און אויפנעמען נאר פשוטע מענטשן.

דער קיניג האט זיך איבערגעטאן אין פשוטע קליידער און, ניט דער-
פארנדיק מיט זיינע נושאי כלים צום פרוש שטיבל, איז ער אראפ פון
פערד און אליין אוועק צו אים צופוס.

אז דער קיניג איז צוגעגאנגען צום פרוש, האט יענער געגראבן
בייטן לעבן זיין הייזל.

דערזענדיק דעם קיניג, האט ער אים באגריסט און ווידער גענומען
זיך צום גראבן.

דער פרוש איז געוועזן דאר און שוואך און האט ביי דער ארבעט
שווער געאָעמט. דער קיניג איז צו אים צוגעגאנגען און געזאגט:

- איך קום צו דיר, כלוגער פרוש, דו זאלסט מיר געבן א באשייד
אויף די דריי פראגן: וועלכע איז די בעסטע צייט, וואס מ'זאל זי גוט גע-
דענקען און ניט דורכלאזן, כדי מע זאל שפעטער קיין חרטה ניט האבן;
וועלכע מענטשן זיינען די נויטיקסטע, מיט וועלכע באדארף מען זיך מער
אפגעבן און מיט וועלכע - ווייניקער, און וועלכע מעשים זיינען די וויכטיק-
סטע, וואס דארף מען, הייסט עס, טאן פריער פאר אלץ.

דער פרוש האט אויסגעהערט דעם קיניג, נאר געענטפערט האט ער
גארנישט. ער האט נאר אנגעשפיגן אויף דער האנט און ווידער גענומען
גראבן די ערד.

- דו האסט זיך איינגעמידט - מאכט צו אים דער קיניג - גיב מיר
די רידל, איך וועל פאר דיר אביסל ארבעטן.

- א דאנק - זאגט צו אים דער פרוש און גיט אים איבער די רידל
און זעצט זיך צו אויף דער ערד אפרוען.

אפגעגראבן צוויי בייטן, האט זיך דער קיניג אפגעהאלטן און ווידער
איבערגעחזרט זיינע פראגן. דער פרוש האט אים דערויף אלץ ניט געענט-
פערט. ער האט זיך אויפגעשטעלט און אויסגעצויגן די האנט צום רידל:

— איצט — האָט ער געזאָגט — רו זיך דו אָפּ, גיב מיר...
נאָר דער קיניג האָט אים די רידל ניט געגעבן און ווידער געגראָבן.
ס'איז אַריבער אַ שעה און צוויי. די זון האָט גענומען פאַרגיין הינט
טער די ביימער. דער קיניג האָט אַריינגעשטעקט די רידל אין דרערד
און געזאָגט:

— איך בין צו דיר, קלוגער מאן. געקומען נאָך אַן ענטפער אויף מיינע
פראַגן. אויב דו קענסט מיר ניט ענטפערן — זאָג, וועל איך גיין אַהיים.
— זע נאָר, עמיצער לויפט אַהער — האָט אָנגעוויזן דער פרוש —
לאָמיר זען, ווער דאָס איז.

דער קיניג האָט זיך אַרומגעקוקט און דערזען, אז פון וואָרט איז
ווירקלעך געלאָפן עפעס אַ בערדיקער מענטש. דער מענטש האָט זיך גע-
האַלטן מיט די הענט פאַרן בויך און פון אונטער זיינע הענט האָט גערו-
נען בלוט. צוגעלאָפן צום קיניג, איז דער מענטש אַנידערגעפאלן אויף
דרערה, האָט פאַרגלאָצט די אויגן, איז געבליבן אומבאַוועגלעך און נאָר
שטיל געקרעכצט.

דער קיניג מיטן פרוש האָבן פונאַנדערגעשפילעט זיינע בגדים און
דערזען ביי אים אויפן לייב אַ גרויסע ווונד. דער קיניג האָט ווי-עט-איז
אַרומגעוואָשן די ווונד און פאַרבונדן זי מיט זיין טיכל און מיטן פרוש'ס
האַנטעך. דאָס בלוט האָט זיך אָבער ניט פאַרהאַלטן און דער קיניג האָט
עטלעכע מאָל אַראָפּגענומען די מיט וואָרעמען בלוט דורכגעווייקטע
בינטן, אויסגעוואָשן זיי און ווידער איבערגעבונדן די ווונד. ווען דאָס
בלוט האָט זיך אַיינגעשטילט, איז דער פאַרווונדעטער געקומען צו זיך
און געבעטן אַ טרונק. דער קיניג האָט געבראַכט פריש וואַסער און אָנגע-
טרונקען דעם חוֹלָה. דערווייל איז פאַרגאַנגען די זון און ס'איז געוואָרן
קיל. דער קיניג מיטן פרוש האָבן אַריינגעטראָגן דעם פאַרווונדעטן אין
הייל און אַריינגעלייגט אים אין בעט. דער פאַרווונדעטער האָט פאַרמאַכט
די אויגן און איז אַיינגעשלאָפן.

דער קיניג איז מיד געווען פון וועג און פון דער אַרבעט. ער איז
געפאלן אויפן שוועל און איז אויך אַנטשלאָפן געוואָרן, אזוי שטאַרק, אז
ער איז אָפּגעשלאָפן אזוי די גאַנצע נאַכט. אויפגעכאַפט זיך אינדערפרי, האָט
ער לאַנג ניט געקאַנט פאַרשטיין, וווּ ער געפינט זיך און ווער דאָס איז
דער מאַדנער בערדיקער מענטש, וואָס ליגט אויפן בעט און גלאָצט אויף
אים מיט בלישטשענדיקע אויגן.

— זיי מיר מוחל! — האָט געזאָגט צו אים דער אומבאַקאַנטער מיט
אַ שוואַכן קול, ווען ער האָט דערזען, אז דער קיניג האָט זיך אויפגעכאַפט
און קוקט אויף אים.

— איך ווייס ניט, ווער דו ביסט און איך האָב ניט, וואָס דיר מוחל צו זיין — האָט געענטפערט דער קיניג.

— דו קענסט מיך נישט, אָבער איך קען דיר יאָ — האָט געזאָגט דער קראַנקער — איך בין דאָס דיין שוואַג, וואָס האָט זיך פאַרשוואַרן נאָך צו נעמען פון דיר דערפאַר, וואָס דו האָסט געטויט מיין ברודער און צוגענומען ביי מיר מיין פאַרמעגן. איך האָב זיך דערוואַסט, אז דו ביסט איינער אליין אוועק צום פרוש און האָב באַשלאָסן דיר צו הרגענען, ווען דו וועסט צוריק גיין. ס'איז אָבער אַריבער אַ גאַנצער טאָג און דו ביסט אלץ ניט געקומען. בין איך אַרויס פון מיין באַהעלטעניש, געוואָר ווערן, וווּ דו ביסט, און האָב אָנגעטראָפן דייןע דינער. זיי האָבן מיך דערקענט און פאַרוואַנטעט, דעם איך בין אַנטלאָפן פון זיי. אָפּגייענדיק מיט פלוט, וואָלט איך זיכער געשטאַרבן, ווען דו בינדסט מיר ניט איבער מיין וואַנד. איך האָב דיר געוואָלט הרגענען און דו האָסט מיר געראַטעוועט מיין לעבן; איצט, אז איך וועל לעבן בלייבן און דו וועסט נאָר וועלן, וועל איך דיר דינען ווי דער געטרייסטער קנעכט און באַפעלן מיינע זין צו טאָן דאָס זעלבע. זיי מיר מוחל!

דער קיניג איז געווען זייער צופרידן, וואָס אים האָט זיך אזוי לייכט אַיינגעגעבן איבערצובעטן זיך מיטן שוואַג. ער האָט אים ניט נאָר מוחל געווען, ניערס נאָך צוגעזאָגט אומצוקערן אים זיין פאַרמעגן און צוצושיקן אים זיינע קנעכט און זיין דאָקטאָר.

אָפּגעזעגנט זיך מיטן פאַרוואַנדעטן, איז דער קיניג אַרויס אויפן גאַנצן געזוכט מיט די אויגן דעם פרוש. פאַרן אוועקגיין האָט ער צום לעצטן מאָל געוואָלט בעטן ביי אים אַן ענטפער אויף די פאַרגעבענע פראַגן. דער פרוש איז געווען אויפן הויף. ער איז אַרומגעקראַכן אויף די קני לעבן די צע-גראַבענע בייטן און פאַרזעצט אין זיי קערנער.

דער קיניג איז צוגעגאַנגען צו אים און געזאָגט:

— צום לעצטן מאָל, קלוגער מאַן, בעט איך דיר ענטפערן מיר אויף די פראַגן.

— מע האָט דאָך דיר שוין געענטפערט — האָט געזאָגט דער פרוש, צוזעצנדיק זיך אויף די דאַרע פיס און קוקנדיק פון אונטן אַרויף אויפן קיניג.

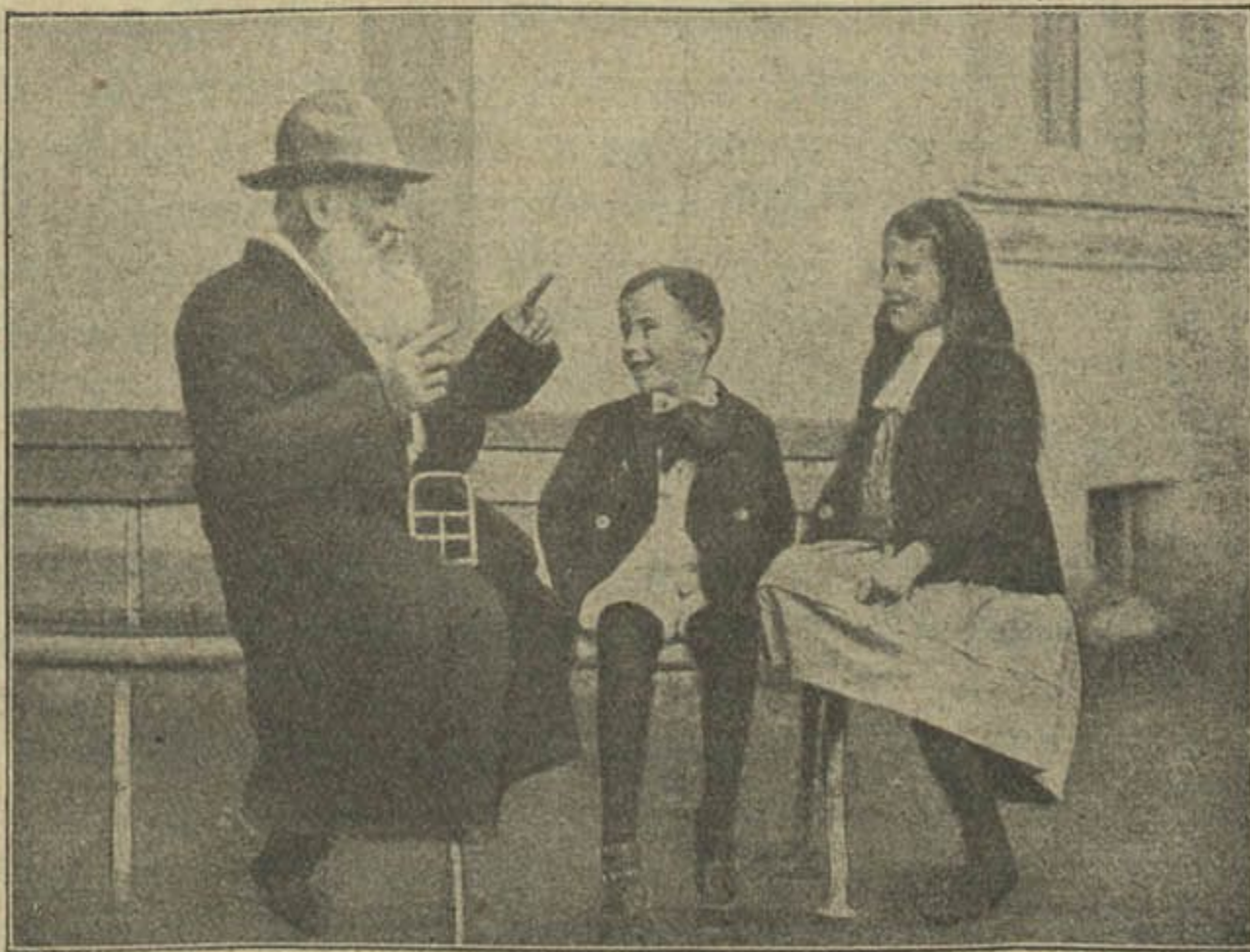
— וואָס הייסט? — האָט פאַרוואַנדערט געפרעגט דער קיניג.

— פאַרשטייסטו מיך — האָט געזאָגט דער פרוש — ווען דו וואָלסט נעכטן קיין רחמנות ניט געהאַט אויף מיין שוואַכקייט און ניט צעגראָבן פאַר מיר די בייטן און וואָלסט אליין אוועק צוריק, וואָלט אָט דער חבֿרה-מאַן אָנגעפאַלן אויף דיר און דו וואָלסט געוויס חרָטה האָבן, וואָס

דו ביסט מיט מיר ניט געבליען. דערפון איז געדרונגען, אז די ריכטיקסטע צייט איז געווען דאן. ווען דו האסט מיר געהאלפן גראָפן די בייטן, און דער נויטיקסטער מענטש בין איך געווען, און די ריכטיקסטע זאך איז געווען— מיר אַ טובה טאָן. און נאָכדעם, אז יענער איז געקומען צו לויפן, איז די ריכטיקסטע צייט געווען, ווען דו האָסט אים אויפגעפאַסט, ווייל וואָלסטו אים ניט איבערגעבונדן די ווונד, וואָלט ער געשטאַרבן ניט איבערבעטן— דיק דייך. אלזאָ איז קלאָר, אז דער וויכטיקסטער מענטש איז ער געווען, און די וויכטיקסטע זאך איז געווען דאָס, וואָס דו האָסט פאַר אים געטאָן. און דעריבער זאָלסטו געדענקען, אז די בעסטע צייט איז פאַר ד, ווייל נאָר דאן זיינען מיר אין אונדזער רשות. און דער וויכטיקסטער מענטש איז דער, וועמען דו האָסט ערשט געטראָפן. און די וויכטיקסטע זאך איז—דעם אנדערן צו טאָן גוטס, ווייך נאָר צווייב דעם איז דער מענטש אַרויסגע— געשיקט געוואָרן אויף דער וועלט.

און דער קיניג האָט זיך געזעגנט מיטן פרוש און איז אוועק אַהיים.

יידיש ש. באסטאָמסקי.

לעוו טאַלסטאָי דערציילט אַ מעשהלע זיינע אייניקלעך.

שיינקייט, גוטס און גליק.

נאך דעם פייכטן שניי איז שוין דריי טעג געווען א שטילער, ווארע-
מער און קלארער וועטער. דרויסן זעט מען שוין נישט קיין ברעקל שניי,
דאס בלאטיקע טייג פון די גאסן איז פארביטן געווארן מיט שיינענדיקע,
שטראמיקע טייכלעך. פון די דעכער האבן שוין אראפגעטריפט די לעצטע
טראפנס, אויף די ביימלעך אין די גערטלעך האבן זיך אנגעבלאזן די
קנאספן, פון צווישן די שטיינער שפראצט שוין ארויס גרין גרעזל.

עס איז די צייט פון פריילינג, וואס ווירקט צום שטארקסטן אויף דער
נשמה. עס איז א לויטערע, לייכטנדיקע נאך נישט ברענענדיקע זון.

טייכלעך און וואסערלעך, א שמעקעדיקע פרישקייט אין דער לופטן,
אצארט-בלויער הימל מיט לענגלעכע, דורכזיכטיקע וואלקנדלעך — אלץ
שיינט העל. דער צימער איז פריילעכער געווארן.

א לייכט פריילינג-ווינטל וויגט די האר פון מיין קאפ.

ס'אר א ניין, שטארק און אנגענעם געפיל נעמט מיך אדורך!

די פייכטע ערד, פון וועלכער דא און דארטן שלאגן זיך ארויס גרינע
גרעזלעך אויף געלבלעכע שטענגלעך, די טייכלעך, וואס גלאנצן אונטער
דער זון; די פאררויטלטע בעז-שטענגלעך מיט די אנגעבלאזענע קנאספן,
וואס וויגן זיך ביים פענסטער; דאס צוויטשערן פון די פויגל, וואס שטייען
דא קעגניבער אויפן קוסט; דער פייכטער, טונקעלער פארקאן און דער
עיקר — אט די שמעקנדיקע פייכטע לופט און די צעפרייטע זון — דאס
אלץ רעדט צו מיר קלאר וועגן עפעס נייעס און שיינעס, וואס איך קען עס
אפילו נישט אנרופן מיט א נאמען.

דאס אלץ רעדט צו מיר וועגן שיינקייט, וועגן גוטס און וועגן גליק.
דאס אלץ רעדט צו מיר, אז איך קען טאן עפעס שיינס און עפעס ווילס,
עס קען גאר נישט זיין איינס אן דעם צווייטן. גוטס טאן, גליק און שיינ-
קייט — דאס איז איין זאך.

מע דארף תיכף ווערן אן אנדער מענטש, שוין די מינוט דארף
מען עס ווערן און עפעס אנהייבן אנדערש צו לעבן!

איך זיך לאנג אויפן פענסטער, קוק ארויס. איך טרוים.

איז אייך אמאל אויסגעקומען זומער-צייט, אין א רעגנדיקן וועטער,
זיך לייגן שלאפן בייטאג און זיך אויפכאפן צו זון - אונטערגאנג, אויפ-
עפענען די אויגן און דערזען דורכן פענסטער, דורך די אראפגעלאזענע
פארהאנגען די שטעגן אין פייכטן בוים-גארטן, באלויכטן מיט די שטראלן
פון דער פארגייענדיקער זון? — הערן דאס פריילעכע לעבן פון די

פויגל אין גארטן און די פליגעלעך, וואָס דרייען זיך ביים אָפענעם פענסטער, באַשיינט מיט זון; דערפֿינדן דעם ריח פון דעם נאָך-רעגנדיקן וועטער און טראַכטן: „ווי נישט שיין עס איז, וואָס איך בין אזוי לאַנג געשלאָפֿן“ — און דו שפּרינגסט אויפֿגליך אויף, צו גיין אין גארטן אַריין, כדי זיך צו פֿרייען מיטן לעבן.

אויב אייך איז דאָס אַמאָל אויסגעקומען צו פֿילן, וועט איר איצט פֿאַרשטיין, וואָס איך האָב געפֿידט אין דער פֿרילינגדיקער צייט.
ל. טאַלסטאַי.

קינדער וועגן אַרבעט.

קאַטיאַ: פאַפּא, אונדזערע שליסעלעך האָבן זיך צעבראַכן, קענסט ניט פֿאַרריכטן?
פּאַטער: כִּיקען ניט, מיין טייערע, איך קען ניט. פֿראַכאַרן דאַרף מען געבן.
ער וועט אייך עס פֿאַרריכטן.

קאַטיאַ: מיר זיינען געווען אינם הויף, פֿראַכאַר זאָגט, אז ער האָט קיין צייט ניט, ער שניידט אויס טויערן.

פּאַטער: וועט איר מוזן, קינדער, אַביסל וואַרטן.

פּעדיאַ: און דו, פאַפּא, קענסט אינגאנצן ניט?

פּאַטער: (שמייכלט) ניין, מיין טייערע.

פּעדיאַ: גאַרנישט, פאַפּא, קענסטו נישט?

פּאַטער: ניין, עפעס קען איך, אָבער דאָס, וואָס פֿראַכאַר קען טאָן, קען איך ניט.

פּעדיאַ: קענסטו אַן אויוון הייצן ווי וואַסיל?

פּאַטער: ניין.

פּעדיאַ: און פֿערד איינשפּאַנען?

פּאַטער: אויך נישט.

פּעדיאַ: און איך טראַכט מיר אָפּט: פֿאַרוואָס קענען מיר גאַרגיט און זיי טוען

אַלץ פון אונדזערטוועגן. איז דאָס גוט?

פּאַטער: יעדן איז באַשערט זיינס. דו לערן זיך גוט, וועסטו דערגיין, וואָס

ווער ס'דאַרף טאָן.

פּעדיאַ: און מיר אליין דאַרפֿן ניט קענען הייצן אַן אויוון, קאָכן, שפּאַנען פֿערד?

פּאַטער: עס זיינען פֿאַראַן וויכטיקערע זאַכן.

פּעדיאַ: א, איך ווייס: זיין אַ גוטער, נישט באַריידן, נישט זידלען זיך. אָבער

מע קען דאָך אַן אויוון הייצן, אי פֿערד שפּאַנען, אי אַ גוטער זיין? איאַ, מע קען?

קינדער וועגן רייכקייט.

אויפֿן באלקאן זיצן און טרינקען טיי דער באַלעבאַס, די באַלעבאַססע
און דער זעקסיאַריקער וואַסיאַ. עס גייט צו אַ יונגער בעסלער.

באַלעבאַס (צום בעסלער) וואָס ווילסטו?

בעסלער: (גריסט) האָט רחמנות אויף אַן אַרעמען מענטשן, וואָס גייט אַרום

אַן אַרבעט, אַ נאַקעטער, אַ באַרוועסער. געווען אין מאַסקווע, איצט שלעפֿ איך זיך

אַהיים. העלפט אַן אַרעמען מענטשן!

ס: און פארוואס ביסטו אָרעם?
פאר נויט, פאר צרות, פארשטייט זיך.
ווען דו זאָלסט זיך נישט פוילן צו אַרבעטן, וואָלסטו נישט געווען

אַרע

י: איך בין נישט פויל, אָבער איך קען נישט געפינען קיין אַרבעט.
באָלעבאַס: פארוואָס האָבן אַנדערע אַרבעט און דו — נישט?
בעטלער: גלויבט מיר, מיטן גאַנצן האַרצן וואָלט איך געגאַנגען אַרבעטן,
אָבער זיי נעמען מיך נישט. האָט רחמנות אויף אַ מענטשן, כ'גיי שוין דעם צווייטן
טאָג אַ נישט-געגעסענער!
באָלעבאַס (קוקט אין ביסל. צו דער פרוי אויף פראַנצויזיש) האָסטו קליינגעלט?
איך האָב נאָר אַסיגנאַציעס.
באָלעבאַסטע: (צו וואַסיען) גיי, זון מיינער, דאָרט אויפן טישל ליגט מיין
בייטעלע — ברענג עס אַהער.
וואַסיע: (הערט נישט, וואָס די מוטער זאָגט אים. קוקט אויסן בעטלער, נישט אַראָפּלאַזנדיק
קיין אויג).

באָלעבאַסטע: וואַסיא, הערסט נישט? (שלעפט אים פארן אַרבל) וואַסיא?
וואַסיא: וואָס, מאַמאַ? (זי מאַמע זאָגט אים נאָכאָמאַל, ער זאָל ברענגען דאָס בייטעלע).
וואַסיא (שפּרינגט אויף) באַלד! (קוקט זיך אום אויסן בעטלער, גייט אַוועק)
באָלעבאַס: (צום בעטלער) וואָרט אַביסל (דער בעטלער גייט אָן אַ זיס) (צו דער
פרוי אויף פראַנצויזיש) עס איז שרעקלעך, וויפיל בעטלער עס גייען אַרום. אַלץ פון
פוילקייט נעמט זיך דאָס.

באָלעבאַסטע: אָבער ס'איז דאָך שרעקלעך, אויב ער איז הונגעריק.
באָלעבאַס: איבערטריבן.
באָלעבאַסטע: מע זאָגט, אז אין ענגלאַנד איז אויך אַזוי. ווילסט טיין
באָלעבאַס: גיס אָן אַביסל שוואַכערן (פאַררויכערט. אלע שווייגן. וואַסיאַ קומט
צולויסן מיטן ביסל, זוכט מיט די אויגן דעם בעטלער און שטעלט אויף אים אויס אַ פאַר אויגן).
באָלעבאַס: (נעמט צען קאָפּיקעס פון בייטעלע) נעם דו, ווי הייסטו?
בעטלער: (נעמט אַראָפּ דאָס היטל, דאַנקט און נעמט זי מסבּע) אַ דאַנק. אַ שיינעם
דאַנק אייך, וואָס איר האָט רחמנות געהאַט אויף אַן אַרעמען מענטשן.
באָלעבאַס: רחמנות וואָס רחמנות! דער עיקר אַרט מ'יך, וואָס איר גייט אַרום
ליידיק. ווען איר אַרבעט, וואָלט איר נישט געווען אַרעם. דער, וואָס אַרבעט, וועט
קיינמאָל נישט זיין אַרעם.

בעטלער: (טוט אָן דאָס היטל, דרייט זיך אויס און זאָגט) נישט אומזיסט זאָגט די
וועלט, אז פון ערלעכער אַרבעט האָט מען גאָרנישט, אויסער אַ הויקער.
וואַסיא — וואָס הייסט דאָס?

באָלעבאַס: ס'איז אַזאָ נאַריש פויעריש שפּריכוואָרט, אז פון אַרבעט קען מען
נאָר צעהויקערט און נישט אַ גביר ווערן.
וואַסיא: איז דאָס נישט ריכטיק?

באָלעבאַס: פאַרשטייט זיך, נישט ריכטיק. יענע, וואָס גייען אַרום נישט וועלנדיק
אַרבעטן, זיינען שטענדיק אַרעם; רייך זיינען נאָר יענע, וואָס אַרבעטן.
וואַסיע: פארוואָס אַרבעטן מיר נישט, און זיינען רייך?
באָלעבאַסטע: ווי אַזוי ווייסטו, אז דער פאַפּא אַרבעט נישט?

וואס יא: איך ווייס ניט. אָבער מיר זיינען דאָך זייער רייך
 שרעקלעך פיל אַרבעטן. אַרבעט ער דען אזוי פיל?
 באַלעבאַס: אַן אַרבעט צו אַן אַרבעט איז ניט גלייך.
 אַרבעט איז אַזא, אַז ניט יעדערער קען זי טאָן.
 וואס יא: וואָס איז דיין אַרבעט?
 באַלעבאַס: מײן אַרבעט איז אײך אַלעמען צו קליידן, דערנערן, פירן אויף
 אַ וועג.
 וואס יא: ער דאַרף דאָך אויך דאָסזעלבע טאָן, טאָ פאַרוואָס איז ער אזוי אָפּ-
 געריסן און מיר...
 באַלעבאַס (לוצט): ווי געפעלט דיר דער טאַציאָליסט אונדזערער!

קינדער וועגן שטייערן.

דער עלטסטער פון דאַרף און גרושקא — אַ זיכניעריק מיירל.
 עלטסטער: (נייט אַריין אין אַן אַרעם פּויער-הייל, קוקט זיך אום) קיינער ניטאָ אין
 דער היים?
 גרושקא: די מאַמע איז אַוועק נאָך דער קו און פערקא איז אויפן פריציטן
 הויף.
 עלטסטער: נו, זאָג אַקאַרשט דער מאַמען, אַז דער עלטסטער, פאַרשטייטטו,
 איז געווען. זאָג איר, אַז זי זאָל ניט שפּעטער פון זונטאָג די שטייערן אַיינצאָלן,
 אָדער איך וועל די קו צונעמען.
 גרושקא: די קו צונעמען? דו ביסט דען אַ גנב? און מיר וועלן ניט לאָזן.
 עלטסטער: (שמיכלט) אַ פלינק מיירל. ווי רופט מען דיר?
 גרושקא: גרושקא.
 עלטסטער: אַ פיינע מויד, גרושקא! הער זשע: אזוי זאָג דער מאַמען, אַז
 אַ גנב בין איך טאַקע ניט אָבער די קו וועל איך צונעמען.
 גרושקא: צו וואָס זאָלסטו צונעמען די קו, אַז דו ביסט ניט קיין גנב?
 עלטסטער: אָט אזוי: אַ מענטש דאַרף צאָלן שטייערן.
 גרושקא: וואָס איז דאָס אזוינס שטייערן?
 עלטסטער: פון אונדזער טובה וועגן.
 גרושקא: וואָס איז דאָס פאַר אַ טובה, אַז דו ווילסט גאָר צונעמען די קו?
 דאָס איז נישט קיין טובה.
 עלטסטער: וועסט אויסוואַקסן, וועסטו פאַרשטיין. גיב איבער אַלץ. הערסטו?
 לעוו טאַלסטאָי.

מוזיק פון יוסף גלאטשטיין

אויף דער הוידע.

Musical score for "Auf der Höhe" by Josef Glatshteyn. The score is written on ten staves with Hebrew lyrics underneath. It includes tempo markings "Moderato" and "Tempo di Blue".

איצט-גענוג! שטיי, הוידע, פאר ניט!

גיי אראפּעט פון דער ברעט!

אייך - א סך און אנדערע - גארניט?

ס'ווארטן פיל נאך דא - איר זעט?

גיכער, שלמהלע און עטל!

שטעלט אוועק זיך זאלבענאנד!

האלט זיך פעסט נאך אויפן ברעטל,

לאזט די שטריק ניט אָפּ פון האַנט!

וויג זיך, צעוויג זיך, מיין הוידע,

וויג זיך אין שאַטנס באַזאכט...

וויג זיך פארטראכט און ניט וואַרף זיך -

ביסט פאר די קינדער געמאַכט.

וויג זיך, צעוויג זיך, מיין הוידע,

וויג זיך אַרויף און אַראָפּ.

ס'איז מיר אויף דיר אזוי היימלעך.

ס'וויילט זיך פון דיר ניט אַראָפּ.

נו, די הוידע איז שוין פארטיק!

אויב איר האָט איצט פרייע צייט,

קומט אַהער! נאָר שטיל און אַרטיק.

און ניט פילדערט און ניט שרייט!

זעסט ווי שיין די ביימלעך גרינען,

ווי דער הימל שמייכלט בלוי,

נו, צוועמעלע מיט דינהן,

קריכט אַרויף... אזוי... אזוי...

וויג זיך, צעוויג זיך, מיין הוידע,

וויג זיך אַהין און צוריק...

פאלט נישט אַראָפּ נאָר פון ברעטל,

האלט זיך נאָר פעסט פאר די שטריק!

וויג זיך, צעוויג זיך, מיין הוידע,

וויג זיך אַהער און אַהין...

ס'וויגט זיך צוזאַמען דער הימל,

ס'וויגן די ביימלעך זיך גרין...

י. א. ראנטש.

מיר האָבן אַן אַרױספאַר

(נאָטיצן פון אַ לערער.)

און מ'האַלט כסדר אין פרעגן ביי די לערער, צי וועלן די קינדער זיין געזיכערט. מע רופט אַזעק דעם לערער אָן אַ זייט און מע זאָגט אים אָן „אויף מיין סעמעלען זאָלט איר באַ-זונדער אויפפאַסן, ווייל... און דאָ הערט דער לערער דעמזעלבן אַרגומענט פון יעדער מאַמען באַזונדער.

און די קינדער זאָגן די מאַמעס אָן, צום צוואַנציקסטן מאל, אז זיי זאָלן זיך אויפפירן גוט. נאָר זיי — די ווייסע חברהניקעס — הערן זיך מער צו צום בלאָזן פון די אויטאָ-מאָביל-האַרנס, ווייל דאָס איז פאַר זיי דער שופר של משיח, וואָס זאָגט זיי אָן, אז דער באָס דאַרף קומען. מע גאַפט אין אלע זייטן, מע וויל אים אַנטקעגן לויפן, דעם באָס, נאָר מע ווייסט ניט פונדאָנען ער וועט קומען.

די הייזער און דער פאַרק זיינען פלוצים אויפגעטרייסלט געוואָרן פון אַ דונערדיקן אויסגעשריי. דאָס איז דער באָס געקומען און די קינדער האָבן אים אזוי מקבל פנים געווען. בלויז אַ דאָנק אונדזער געשולטער דיסציפּלין איז דער באָס געבליבן גאַנץ, ווייל פון גרויס ליבשאפט צו אים איז ביי די קינדער געווען רעכט צו מאַכן אַ תל פון אים.

נאָר די קאָמפּאָניע האָט, ווייזט אויס, גע-וואָלט ווהין זי שיקט אים: דער באָס איז געווען אָן שוויבן, אָן אַ דאָך און אַביסל אַ געניצטער...

אַלע קינדער ווילן זיצן ביים שאַפער, אָדער ביים „פענסטער“. אַ דאָנק, מע זיצט שוין. דער שאַפער טאַנט שוין אָן די בליי. נאָר אַט דערמאָנט זיך אַ קינד, אז די מאַמע פעלט. ס'הייסט זי פעלט ניט, זי איז בלויז געגאַנגען איבערטאָן זיך...

דער שאַפער זאָגט, אז מיר וועלן פאַר-שפּעטיקן די שיף, אויב מע פאַרט ניט גלייך. מיר הייסן אים פאַרן. אַהא, הורא, די מאַמע איז דאָ.

אונדזער שול האָט אַראָנזשירט אַן אַרױס-פאַר מיט די קינדער אויפן האָרטאָן, קיין אינדיען פאַינט. ווייל די רייזע האָט געשמעקט מיט גרויסע הוצאות, זיינען אינגאַנצן מיטגע-פאַרן 42 קינדער און 10 מאַמעס. נאָר מער איז אויך ניט גוטיק געווען. די קליינע אַרמיי האָט, ווי איר וועט ווייטער זען, „פּראָדוצירט“ גרויסע רעזולטאַטן.

מירן אָנהייבן פון אָנהייב.

אַ טאָג פאַרן אַרױספאַר זיינען געווען פאַרשריבן 13 קינדער, וואָס האָבן געזאָלט פאַרן. מיר, די לערער, זיינען געוואָרן פעסי-מיסטיש געשטימט און מיר האָבן באַדויערט דעם יידנס פרעמדקייט צו דער נאַטור. מיר האָבן אויסגערעכנט דעם גרויסן דעפיציט, וואָס די שול וועט דאַרפן ליידן, ווייל מיר האָבן גערונגען אַ באָס* פאַר 50 מענטשן, וואָס זאָל אונדז פירן צו דער שיף און געהאַט צו-געגרייט אויך אַוויפיל שיף-בילעטן.

די לאַנע האָט זיך אָפּער געפיטן, און צו דער לעצטער מינוט איז אונזער טוואָסע געווען איבערפילט. געזאָלט אַרױספאַרן האָבן מיר גיין פרי, נאָר 7.30 זיינען שוין קינדער געשטאַנען ביי דער שול און אומגעוואָלדיק געוואָרט מיט זייערע פעקלעך. אַ טייל האָט געוואָלט, אז איך עס אין רעסטאָראַן (די מעשה ווערט דערציילט וועגן דער שול אין דער קאָאָפּ. אַר.ב. קאָלאָניע), איז מען מיך געלאָפן זוכן אַהין. דערווייטנדיק זיך, אז איך בין נאָך דאָרט ניט געווען, איז מען געלאָפן מיך זוכן אין דער הויז-סעקציע, וווּ איך ווין. זיך אַנטווענדיק, האָב איך געהערט קינדערשע קולות. רופנדיק מיין נאָמען, און איך האָב פאַרשטאַנען די ערנסטקייט פון טאָג.

די קינדער פאַרזאַמלט; די עלטערן, וואָס פאַרן ניט מיט, דערלאָזט ניט ס'האַרץ אוועקגיין

(*) באָס — אַוואָטאָר.

מ'זינגט דעם „אינטערנאציאנאל“. מע ווינטשט אונדז כל טוב. די שטימונג איז א יום-טובדיקע. בלויז די לערער זיינען פארהאזעט. מע רעכנט אויס דעם פדיון, מע ציילט נאָכאָ-מאל די קינדער, מע שוויצט...

דער באַס שטעלט זיך פלוצים אָפּ. אַ בריק עפנט זיך. דער שאַפער איז ניט זיכער, צו מיר וועלן אַנקומען צו דער צייט. די קינדער הערן די וואַניקע ווערטער. מע זאָגט אַרויס זייער ניט קיין גינסטיקע מיינונג וועגן דער בריק און וועגן דער עקזיסטירנדיקער אָרדנונג.

מיר זיינען אָנגעקומען צו דער צייט. ניין, פאַר דער צייט. זיבן מינוט האָט מען געוואַרט אויף דער שיף.

אַזוי שנעל ווי מיר זיינען אַרויף אויפן אייבערשטן דעק פון שיף, האָט זיך אונדזער אַרמיי גלייך אַ לאַז געטאָן „אויסקוקן דאָס לאַנד“. ניט חלילה באַטראַכטן די ווונדער-באַרע פאַנאַראַמע פון ביידע ברעגן האָרטאָן, נאָר די הודוּשענדיקע מאַשינעריע פון דער שיף.

און אַט זיינען מיר, לערער, געפליבן יתומים. אַלע האָבן אונדז פאַרלאָזן. קיינער האָט זיך אויף אונדז ניט אומגעקוקט. זיינען מיר אַוועק זוכן אינזער פאַרמעגן. האָבן מיר זיי געפונען: עסנדיק, טאַנצנדיק, מאַלנדיק „קונסט-ווערק“ אין שרייב-פאַויליאָן, העלפנדיק די אינזשיניערן ביי דער מאַשינע, דעם קאַפּי-טאַן — ביים רודער, די מוזיקאַנטן מיטן דזשעז.

ס'האָט אָבער לאַנג ניט געדויערט און די גאַנצע אַרמיי האָט אונדז אויסגעפונען, אַרומ-גערינגלט און געפאָדערט קלאָר און דייטלעך זייער פאַרמעגן: די קעשענע געלט, וואָס האָט זיך געפונען אין אונזער רשות, לאַ מיט אַן אַלף! — איז געווען אונדזער ענטפער. מיר גלויבן אין קאַלעקטיוו. מיר וועלן געבן אַלעמען גלייכע פאַרציעס, אָפּגעזען פון דער געבראַכטער סומע.

האָט זיך אָנגעהויבן אַ געפערלעכער פּראָ-טעסט. סטייטש, איך האָב געהאַט אַ קוואַדער (25 סענט) און ער — פּופּצן סענט, זאָל ער זיין דערזעלבער תקיף?!

מיר האָבן געהאַט די שווערסטע לעקציע פון אַלע לעקציעס. טעאָרעטיש האָט מען אונדז געגעבן גערעכט. געוויס דאַרפן אַלע נאָקומען אי אַיז-קרים, אי מילך, אי קענדי, נאָר פאַקטיש איז דער בונט קעגן אונדז געוואַקסן. און די הויפט-טעמע איז געווען: צען סענט, פינף סענט, מיין געלט...

נאָך לאַנגע דיסקוסיעס און אַרגומענטאַציעס האָבן אַלע באַקומען נאָר אַיז-קרים.

אַט איז שוין „אינדיען פאַינט“. מיר דאַרפן אַרצאָגן פון שיף. מיר ציילן די אַרמיי אַיינס, ניט צוויי... יא, עס פעלן צוויי איין לערער קראַצט זיך דעם קאַפּ, צווייטער — ווישט מיט אַ פאַטשיילע דעם אַיין מאַמע ווערט בלייך, די צווייטע — רויט. שאַט! ס'האָט זיך געפונען דער שאָרן „מיר זיינען געווען אין „פאַרבער-שאַפּט“.

*

אַרויפקומענדיק אויף דער יבשה, האָט מען זיך אויסגעזעצט עסן. נאָר באַלד האָט חברה דערטאַפט אַ שפּיל-פּלאַץ און איידער וואָס-ווען, האָט מען זיך שוין געהוירלט, איז מען שוין געשפרונגען און קונצן באַוויזן; איידער וואָס-ווען, האָט מען שוין געהאַט אַנטדעקט אַ באַד-פּלאַץ און באַגעצט די שיף; איידער וואָס-ווען, האָט מען געוואַלט אויסגעפינען, ווהיין פירן די וועגן אין די וועלדער און אויף בערג.

חברה האָט דערשמעקט אַ קענדי-שטענ-דער⁽²⁾, איז מען געקומען דעפוטאַציע-ווייז:

— גיט אונדז קענדי.

מיר קלאָפן טרעוואַגע. מיר דאַרפן ציען ווייטער. לאַמיר צונויפקלייבן די אַרמיי. נאָר ביי שריי הי וקיים. איין לערער זאָגט, אַז די פיס דינען אים שוין ניט מער, דער צווייטער זאָגט, אַז ער מוז זיך צולייגן פאַר אַ וויל...

מיט נרויס מי און אַנשטרענגונג (ווי דער פּסוק גייט) איז אונדז געלונגען צונויפצושטעלן די קליינע קאַפּפּעראַטאָרלעך, נאָר מיר האָבן זיך געכאַפט, אַז עס פעלט אונדז אַ קליין מיידעלע, אַ זיבן-יאָריקס, אַ פּיצל, אַ שטילס.

(1) אַ ראַזירער. (2) קענדי — קאַנפּעקטן.

16054

נו, נו, אומעטום אויסגעווען. אומעטום גע-
זוכט און גענישטערט—נישטאָ.

ענדלעך האָט מען זי געפונען גאָר נישט ווייט,
זיצנדיק געמיטלעך און זינגענדיק צו זיך אליין:
„פיקעט, פיקעט, פיקעט, מיר ווילן מער נישט
שקלאָפן...“⁽¹⁾

מיר האָבן אויסגעפונען אַ פיינעם פלאַץ
מיט וואַסער און שאַל ירקות. איין לערער האָט
אראָנושירט שפילן מיט די קינדער, דער
צווייטער האָט געכראָפּעט אונטער אַ בוים.

„ען חברה איז מיר געוואָרן, האָט מען
געגעסן און דאָן באַקומען מילך, כאָטש
אויסטיילן די מילך איז ווידער פאַרגע-
אָ פיינטלעכע דעמאָנסטראַציע. מע האָט
אָנגעקענדט אַדער געלט אויף טווענערס.“⁽²⁾

אזוי וויינען אַריבער 4 שעה און די שיף
האָט אָנגעהויבן צו פייסן. געגעבן סיגנאַלן אַז מע
זאָל זיך גרייטן אין וועג אַריין. יא, גרייטן
אין וועג אַריין.

חברה האָט דערטאַפּט אַ בעיז-באַל-שפּיל
דערנעבן; עטלעכע וויינען אַזעק קלייבן ווילדע
עפעלעך אין וואַלד; און אַ פאַר יינגלעך האָבן
געוואָלט אויסגעפונען, וווּ די אינדיאַנער האָבן
געלעבט.

די לערער קלייבן צונויף דעם אוצר. מע
ציילט איבער און מ'פרייט זיך: שוין באַלד דאָ
אַלע. בלויז אַ פינף סעלן נאָך.

די שיף טרובעט. מיר גיבן זיך אַ כאָפּ—
ס'איז שפּעט. מע מוז ציען. מול-טוב! עס פעלט
בלויז איינער. נאָך וויפיל מע זוכט אים,
העלפט נישט. איין לערער הינקט אויף אַ פוס.
דאָס האָט ער זיך פאַרמאָסטן אין אַ לויף-וועט.
מע באַשליסט, אַז די אַרמיי גייט. נאָך

(1) אַן אַרבעטער שטרייכ-ליר.

(2) זאָכן צום אָנרעדן.

איין לערער בלייבט דאָ איבער זוכן אייביג.
דער גורל איז געפאלן אויף מיר. איך האָב
זיך פאַרגעשטעלט, ווי איך וועל דאָ בלייבן
געכטיקן און נישט פאַרלאָזן דעם פלאַץ, ביז
כוועל נישט צוריקבאַקומען מיין אייביג.

איך דריי זיך אַרום איבער שטעגן אין
וואַלד, פאַרקריך טיף און טיפער און מיטאַמאַל—
וואַקסט אייביג פאַר מיר אויס מיט אַ ווילדערש.
ריטל אין האַנט.

„וואָס זוכט איר דאָ?“ — פּרעגט ער מיך.
איך כאָפּ אים אָן ביי דער האַנט און מיר לויפן
הענדום-פענדום אַראָפּ צו דער שיף.

נאָך אונטן, האָרט נעבן האַפּן, דערזע איך
אונדזער אַרמיי אין צעטומלעניש. איין יינגל
האָט דעם צווייטן נישטוילנדיק דערלאָנגט אין
ווייט אַריין מיט עפעס שאַרפּס און בלוט
שטראָמט פון אים. אין צוויי מינוט אַרום דאָרף
די שיף אָנקומען. צום גליק קריגן מיר יאָד
און וואַסע. אַלץ ווערט ווידער גוט. דער עולם
איז האַפּערדיק. מע ווערט ווילד פון פרייד,
ווען די שיף קומט אָן.

די רייזע צוריק איז אַ פריילעכע, נאָך
אַ שטילע. מיר גיבן דער חברה שאַקאַלאַדקעס
און אַלע וויינען איבערראַשט. קינדער קוקן זיך
איינע די אַנדערע אָן: ווי געפעלט דיר אַזא
חתונה?

מיר קומען אָן אין שטאָט, דער באָס וואַרט
אויף אונדז. אַלע זיצן שוין.

דעם גאַנצן וועג זינגען די קינדער און
„טשירן“. מיר קומען אָן אין קאַלאָניע, מיטן
„אינטערנאַציאָנאַל“. עס וואַרט אויף אונדז
אַ גרויסע אַרמיי פון טאַטעס, מאַמעס און דער
אויפגאַם-קאָמיטעט. מע פרייט זיך. מ'האַלדזט
זיך. בלויז די לערער שווייגן: איינער איז
היוועריק, ווי די וואַנט, און דער צווייטער
הינקט...

א י נ ה א ל ט

פון דעם צווייטן יארגאנג „גרינינקע ביימעלעך“ (1927-28).

בידער (אונדזער אלבאם).

ערשטע יידישע פאלקסשול אין באהיא בלאנקא
(ארבעטניגע); שלום פיש; דער דיכטער י. א. ראגנס
מיט זיין הונט, דענדיי—11 בארג-ארבעטער—ק. מעניע—2;
הארבסט—13 שלום יעקב אבראמאנעוויטש (ממ"ס); שער-
בלאט פון אן אלטער אויסגאבע פון מענדעלעס חזקת;
מענדעלעס מוכי ספרים איבער א בוך, ה. ד. נאמבערג—4;
א שטיינערנע מנורה, געמונען ביי די אויסגראבונגען אין
שבריה (ארץ ישראל); נחום הייטמאן—6—5; א גאס אין
הילנער יידישן געטע—9; פורים-שפילער פון אלטן יידישן
פראג—10; די יידישע שול אין קאפאנעוואנען (רענעמארק);
יהואש—11; יצחק לייבוש פראג—12; דער 10-יאריקער
הונדערט-שפילער יהודה מנוחין—14—13; שלום עליכם מיט
זיינע צוויי אייניקלעך; סאטמאר און בעלז; פאלע הולד—
דער 15-יאריקער רייזנער, וואס האט ארומגערייזט די
זעלט אין 44 טעג—15; מאנדאלינען-פארקעסטער פון דער
הילנער יידישער פאלקסשול, רבורה קאפערשטיין-אויף
א שפאציר אין העלד—16; ביי דער קאפער-בילד פון
י. שער; א. רייזען (בילד); א. רייזען מיט זיין פרוי
און טעכטערל—18—17; מאקסיס גארקין לעבן עלבע—19;
לעוו טעלסטעי; ל. טעלסטעי פקערט; ל. טעלסטעי דער-
פילט א מעשהלע זיינע אייניקלעך—20.

לידער.

מאדע-ליד—ד. ראדין—1; מיסעלעך פלינקע-נחום
הייטמאן—1; קינדערלעך-נחום יוד—1; הארבסט אין
דערף—ג. הייטמאן—2; דריי יינגלעך—י. גויכבערג—12;
משהלע קוויטלעך—א. שטיינבערג—2; ציילענישן—ב.
סאטמאר—2; פרימארגן אין דערף—ג. הייטמאן—2;
הארבסט—א. לעוו—3; הארבסט-בלעטער—א. פיראנטי-
ניקאח—3; דער קולער (געזינגעט ממ"ס)—ש. פרידל—4;
לכבוד ר' מענדעלעך—ש. גאנסי—4; הינטער-ליד—
ד. שטארני—5—6; חנוכה-ליד—י. פיראנטי—5—6;
הינטער-ליד—ל. מאקס; גליטשן מיר—ה. ל. סיימאן—5—6;
טעלסטעי דעם הינט—איציק מעזער—5—6; מירלעכע
הינטער-ליד—ד. שטארני—7; א ברויטלעך פון א קליין
מירלעך צו איר מאמען ענטפער פון דער מאמען צום
מירלעך—רעזע לאקס-פראג—7; דער הינטער-
מ. הארטמאן—8; ס'קעצט חאשט זיך—ה. י. ראש-
דאשיצקי—8; אויסן גליטש-לייזער העלף—18; די קאפ-
אין מארק-נחום יוד—10; נאך די טויבן—ל. מאקס;
דעם ליד פון אויערהען-יהואש—11; מוטער און קינד;
רעמעניש; דעם ענטל-עטעלעך—י. ל. פראג—12; שוהלע
און איר לאלעך-רעזע לאקס-פראג—12; די גאנצע ביים
סדר-זיטע לאנדוי—12; צוויי קינדער-לויט היינריך
היינע—א. כהן—13; דעם טיטל-יהואש—15; טיין-
רעזע לאקס-פראג—16; צום בילדענעם לאנד-יוסף הלל

לעזי—16; גרינע בלעטער—א. רייזען—18—17; לייט
דער באק-נחום יוד—18—17; אויף דער הויזע—
ל. גייזע—20.

דערציילונגען און מעשהלעך

1. אַריגינעלע:

דער געמאכטער רב פון ראטענבורג—שלום פיש—1;
א מעשה מיט א היטל (פון שול-לעבן) ש. באסטאמסקי—1;
ראטשילד—ל. מלאך—2; צאמלענעטעלעך—מ. ברא-
דערזאן—2, 3, 6—5, 8; סימפלאן—מ. גארקין—2;
די בארעכעטע שפענער—י. קיפניס—2; ווי שיינ איז דער
בוים—שלום עליכם; ממ"ס אין חפץ (פון דער הקדמה
צום קליין מענטשעלעך—4); שלמהלע ר' חיימס; צוויי
דער שמיד און הערצל דער סטאליער—ממ"ס—4;
א חנוכה-ליכטעלע דערציילט א געשיכטעלע—לעבן
עלבע—6—5; דער ערשטער שני-נחום הייטמאן—6—5;
לייזעלע שניצלעך—לעבן עלבע—7; מעשיות פון א קליינעם
הונדערער—י. דראכלער—7, 8, 9, 10, 11, 12, 14—13;
א מעשהלע חפץ קעצעלע און מייזעלע—ל. סטאצקי—8, 9;
לעמעך גייט זיך גליטשן—לעבן עלבע—9; ווילי דער
זינגער—י. א. ראגנס—9; ווי אזוי דער הירש האט
באקומען זיינע הערנער; סאדאטעס דער טויגל פיווי בעט
שטענדיק אויף רעגן—ש. שניידער—11; סאדאטעס די
קאץ שפייט דעם הונט אין פנים אריין—אליעזר שטייב-
בארג—12; דער פארוויכטיקער האק-אליעזר שטייב-
בארג—14—13; לעמעך גייט זיך לערנען—ל. עלבע;
ווען עסט די מאמע—א. רייזען—18—17; ווי אזוי לעמעך
האט געמונען נאך 8 לעמעך—לעבן עלבע; שונאים—
פראג הירשבוין—19.

איבערגעזעצטע:

צו די קולער-נעסטן-יידיש—ש. באסטאמסקי—3;
ס'איז ליגן-יידיש—ב. בראטשניצקי—6—5; דער שטייב-
העקער; דעם לייכטערעל (יאפאנישע פאלקסמעשיות)—
יידיש ש. באסטאמסקי—10; וועגן שפערל מיטן צעשני-
טענעם צינגל—(יאפאנישע פאלקסמעשה)—יידיש—ש.
באסטאמסקי—11; אין דער פראג—לויט צ. הילדענברוך—
ש. באסטאמסקי—12; העקטער—לויט ס. יעלפאטעוויטש—
ש. באסטאמסקי—14—13; קאלעחאלע—מינישע נע-
זאנגען—יידיש—הערש ראזענבערג—14—13, 15, 16, 18—17;
די דיטל-יידיש—א. הייטמאן—15—16; יאנקע דער
שפילער—פון הענריך סענקעוויטש—יידיש—ש. בא-
סטאמסקי—15, 16, 17, 18; דריי פראגן פון ל. טעלסטעי,
יידיש—ש. באסטאמסקי; שיינקייט, גוטס און גליק—ל.
טעלסטעי; קינדער וועגן ארבעט, וועגן רייכקייט, וועגן
שטייערן—ל. טעלסטעי—20.

ש. ב. 19: מון. ל.
ערמאכער 20.

30K

16054

1927. 1-1/6

1928. 4-20.

בעקראָדאָגן.

בעשטערבן ה. ד. נאָמערן 4: געשטערבן לעג
עלבע 19.

בריוו.

שלוש אַשׂ'ס בריוו צו די גרינ, ביים, 1: בריוו
מון דאָס לוקסענבורג 10: בריוו צו קינדער-שלוס
עליכע 15: דער נאָמער מאַר אין חין-ס. חיימאָן 15:
מוטערטאָג-מלוסענטאָג אין חין 18-17: א. רייזען
צו די גרינ, בייםעלעך 18-17: בריוו צו קינדער-
מאָקסיס גאָרקי 19.

נאָטיצן.

צום 2טן יאָרגאָנג, גרינינקע בייםעלעך 1: שלום
אַש אין דערשע 1: דעם ליכטיקן אַנדענק מון מאָקס
און אַנדענטי 1: ל. טעלמאָן 20.

נאָטיצן וועגן "בין".

7, 8, 9, 10, 12, 16.

רויזן.

ר' אַנשיל ראָטשילד און דער אַרעמאָן 1: מאָר-
שיידענע 11.

שפּילן.

שטעקעלע מלעקעלע 2: מאָנן-שטראָמאָן 4:
מאָנן 8: שפּיל אין דערשע 14-13.

נאָטן צו לידער.

מאָרש, ליד-מוזיק מ. געלכאַרט 1: דריי יאָנגע-
לעך-מוזיק מ. געלכאַרט 2: האַרצסט, בלעטער-
מוזיק ד. נאָמער 3: חיימאָן ליד-מוזיק י.
ענגעל 5-6: חנוכה ליד-מוזיק י. פּיראָזשני
קאָח 5-6: פּריילעכע חיימאָן ליד-מוזיק י. ענגעל 7:
דער חיימאָן י. ענגעל 8: לינט דער באָק, מוזיק יוסף
טשערניאָחסקי 18-17: אויף דער הויזע-מוזיק-
יעקב גלאָסשטיין 20.

אונדזער קלוב, דאָס פּריילעכע ווינקל
פון דער גרויסער וועלט.

לייענט אלע און פארשפּרייט די גרינינקע בייםעלעך

Redaktor--wydawca Sz. BASTOMSKI. באַסטאָמסקי.

Drukarnia Sp. Wytw.-Handlowe. Wilno, Trocka 7.

יידישע פאָלקסמעשיות און לעגענדעס. פאַרשריבן פון ש. באַסטאָמסקי.

מע טאָר נישט דאָנאָן 13: אַ מעשה וועגן 3 בריווער,
וועט האָבן קיין גוט מאָרגן גוט געזאָגט 6-5: די
רעטענישן 17: דער אויסלייזער 8: לעגענדעס וועגן
חילנער באָן 19: אליהו הנביא און דער האַלצהעקער 10:
אליהו הנביא און דער האַסערטערענער 16.

ווען אַ ייד איז געווען אין נאָכט דער קיניג
איבער מוילן (ר' שאול האַל) יוקר 8-9: דעם חילנער
באָנס חידושי-קלמן מאָרמאָר 9.

פאַרשרייבונגען.

אויפן גליטש-ד. אינגאָטאָן; ווערע וועט בעלר
קומען-ש. דאָוידמאָן 11.

רייזעס.

בריוו פון די קעטסקיל-בערג-י. א. ראָנט 1:
מיראַל-ז. טינגעל 1: אין דער פאַממע-ה. ד.
נאָמער 7: יאָפּאָנס מעלדער-פּרץ הירשביין 10: מיר
האָבן אַן אַרויספאַר-י. א. ראָנט 20.

קינדער-פּיעסן.

ווען דער לערער איז נאָכ-י. האַרשחין 1:
דער הינערשטער-שלוס עליכע, דראַמאַטיק-א.
פּראָפּאָגאַנדע 3: אַמאָליקע בעלי טובות (סצענעס מון
דער מאָקס) מון מאָר, צוגעמאַסט מאָר אַ שול-
פּראָפּאָגאַנדע מון ש. באַסטאָמסקי 4: האָס מיר ווינען,
בלייבן מיר-ל. האַרשחין 10: גרינס אויף שבוועות
(שבוועות-שפּיל) ש. שניידער 16: שטאַנדער-ח. ג.
ביאָליק, יודיש-מאָקעלע 18-17.

וויסנשאַפּטלעכע דערציילונגען.

ווי צוויי מענטשן האָבן זיך אויסגעלערנט צו מאָלן
הבואה: א. גאָדער 2-3: אַן עקסטרוסיע אין
אַ חונדערלעכן צויבער-נאָרסן-ח. ב. 6-5: דער
100-יאָריקער יוביליי מון דעם שוועבעלעך 7: דעם
מענטשנס עלטסטער פּרייג-דער הונט-א. גאָדער 12:
אין 44 טעג אַרום דער וועלט-ש. ב. 15.

מאַטעריאַלן צו ביאָגראַפּיעס.

י. דעם און אונדזערע קינדער-י. א. ראָנט 2:
באַנענענישן מיט מאָר-ראָבן בריינין 4: יהודי מנוחין,
דעם 10-יאָריק חונדערטיגל-י. א. ראָנט 14-13:
מין זיידע (זכרונות וועגן שלום עליכע מון זינעס און
אייניקל)-המרה ראָבינאָחטיש 15: צום זעכציקסטן